

KALBINĖS ŽMOGAUS TEISĖS IR VERTIMO ŽODŽIU VAIDMUO: SLOVĖNIJOS ATVEJIS

VOJKO GORJANC, ALENKA MOREL

Santrauka

Siekiant užtikrinti, kad kalbinės teisės būtų tarp pagrindinių žmogaus teisių ir kad teismuose ir kitose viešųjų paslaugų srityse visi būtų lygūs nepaisant kalbos, vertimas raštu ir žodžiu tampa būtinybe. Šios paslaugos reikalingos labiausiai pažeidžiamiems visuomenės nariams, todėl jų užtikrinimas rodo demokratijos visuomenėje lygį. Straipsnyje aptariama padėtis Slovėnijoje, analizuojami tiesioginio stebėjimo ir interviu metu surinkti duomenys ir daroma išvada, kad Slovėnijoje viešųjų paslaugų srityje yra didelis poreikis užtikrinti vertimą žodžiu. Nors iš esmės Slovėnijos konstitucijoje užtikrintos kalbinės teisės viešojoje erdvėje, šių teisių praktinis įgyvendinimas priklauso nuo konkrečių įstatymų. Praktiškai užtikrintas ir formaliai reguliuojamas tik vertimas žodžiu teismo ir prieglobsčio prašymo procedūrų metu, kitose srityse, pvz., socialinių paslaugų ar sveikatos priežiūros, tokios paslaugos neteikiamos (išskyrus vertimą į gestų kalbą). Daroma išvada, kad jei vertimas priklauso tik nuo kalbančiųjų gerų norų ir jų gebėjimo improvizuoti, o profesionalus vertėjas nekviečiamas, skirtinga kalba kalbančių situacijos dalyvių atžvilgiu susidaro jėgos disbalansas. Straipsnis baigiamas pasiūlymais, ką daryti, kad vertimo žodžiu paslaugų teikimo plėčiai visuomenei padėtis Slovėnijoje gerėtų, o kalbinės teisės būtų užtikrintos ir gerbiamos kaip ir kitos pagrindinės žmogaus teisės.

